

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 21 Μαΐου 2021, με την ακόλουθη σύνθεση: Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Κωνσταντίνος Παραθύρας (εισηγητής) και Ασημίνα Σακελλαρίου, Σύμβουλοι, Γεώργιος Παπαϊσιδώρου και Εριέττα Πίσχου, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο,

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παρέστη ο Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία Ιωάννης Βασιλόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας, η οποία είχε κώλυμα,

Γραμματέας: Ιωάννα Ευθυμίου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 26.7.2018 (ΑΒΔ .../26.7.2018-νέο ΑΒΔ .../2020) έφεση της ..., κατοίκου ... (οδός ... – Τ.Κ. ...), η οποία παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου της δικηγόρου Γεωργίου Λουκά (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 24874),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου.

Το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-Ε.Φ.Κ.Α.), που εκπροσωπείται νόμιμα παραστάθηκε δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου και

κατά της .../2.4.2018 συνταξιοδοτικής πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Επί της έφεσης αυτής εκδόθηκε αρχικώς η 277/2019 απόφαση του III Τμήματος, με την οποία υποβλήθηκαν στην Ολομέλεια προδικαστικά ερωτήματα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 108 Α παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εκκαλούσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του e-Ε.Φ.Κ.Α., η οποία ζήτησε την απόρριψη της έφεσης και,

Τον Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπεία, ο οποίος πρότεινε τη μερική παραδοχή της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο**

Αποφάσισε τα εξής:

1. Με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με τα από 10.10.2018 και 20.5.2021 παραδεκτώς κατατεθέντα υπομνήματα, η εκκαλούσα, στρατιωτική συνταξιούχος του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από 1.1.2017, ζητεί: (α) να ακυρωθεί η .../2.4.2018 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία κανονίσθηκε σε αυτήν, βάσει των διατάξεων του ν. 4387/2016, ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης 921,92 ευρώ και επί πλέον ποσό ύψους 165,07 ευρώ, ως προσωπική διαφορά, (β) να επανυπολογισθεί και να κανονισθεί η μηνιαία σύνταξή της με βάση τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ίσχυαν κατά την 31η Δεκεμβρίου 2014 και (γ) να της αναγνωρισθεί προσαύξηση χρόνων υπηρεσίας 3/35, βάσει του άρθρου 42 παρ.3 του π.δ/τος 169/2007.

2. Η έφεση αυτή νομίμως επανεισάγεται για συζήτηση και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω κατά την ουσία της, κατόπιν έκδοσης της 2020/2020 απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με την οποία επιλύθηκαν σχετικά προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν, κατ' άρθρο 108Α παρ. 2 του π.δ. 1225/1981 και αναπέμφθηκε η υπόθεση στο ΙΙΙ Τμήμα (σε υπόθεση υπαγόμενη από 16.9.2020 στην αρμοδιότητα του παρόντος Πέμπτου Τμήματος) για την εκ νέου εξέτασή της.

3. Με το δικόγραφο της έφεσης η εκκαλούσα ισχυρίζεται τα εξής: (i) Κατά παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της ισότητας, της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και του άρθρου 141 της ΣυνθΕΚ (δεδομένου ότι η σύνταξη αποτελεί αμοιβή κατά την έννοια της διάταξης αυτής), η εκκαλούσα υπόκειται σε διαφορετική συνταξιοδοτική μεταχείριση, λαμβάνοντας πολύ μικρότερη σύνταξη (υπολειπόμενη κατά 500,00 ευρώ περίπου) από τους συναδέλφους της που κατατάχθηκαν στην Πολεμική Αεροπορία την ίδια ημερομηνία με αυτήν, είχαν την ίδια περίπου συντάξιμη υπηρεσία και αποχώρησαν ή διεγράφησαν πριν από την 1.7.2016 ή υπέβαλαν αίτηση αποστρατείας πριν από την 1.7.2016, αλλά διεγράφησαν μετά την ημερομηνία αυτή, ακόμη και ταυτόχρονα με την εκκαλούσα (που υπέβαλε αίτηση στις 26.7.2016) και αποστρατεύθηκαν όλοι με το ίδιο προεδρικό διάταγμα. Τούτο, διότι οι συντάξεις που κανονίζονται βάσει της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές που κανονίζονται βάσει του ν. 4387/2016, με αποτέλεσμα, με το νέο

συνταξιοδοτικό νόμο να δημιουργούνται συνταξιούχοι «πολλών ταχυτήτων» και να υπάρχει άνιση και διαφορετική μεταχείριση ομοειδών περιπτώσεων. (ii) Κατά παράβαση των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της ισότητας, της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης καθώς και του άρθρου 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, κανονίσθηκε στην εκκαλούσα μειωμένη σύνταξη, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4387/2016, καθώς, καίτοι υπέβαλε την αίτησή της μετά την 1.7.2016, είχε ήδη θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις με τους συναδέλφους της, από τους οποίους διαφοροποιείται μόνον κατά το ότι αυτοί υπέβαλαν αίτηση αποστρατείας πριν από την ως άνω ημερομηνία. (iii) Κατ' ασφαλή ερμηνεία του άρθρου 6 παρ. 4 του ν. 4387/2016 έγινε δεκτό από τη συνταξιοδοτική διοίκηση ότι, προκειμένου να δικαιωθεί κάποιος σύνταξη με τις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου όπως ίσχυαν στις 31.12.2014, έπρεπε να υποβάλει αίτηση αποστρατείας έως τις 30 Ιουνίου 2016, καθώς η ημερομηνία αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί το απώτατο χρονικό όριο για τη διαγραφή από το μητρώο ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου ή για την οριστική διαγραφή από τις τάξεις του στρατεύματος. Περαιτέρω, εάν υποθεθεί ότι η 30^η.6.2016 είναι η καταληκτική ημερομηνία μετά την οποία οι αιτήσεις που υποβάλλονται για συνταξιοδότηση κρίνονται και οι οικείες συντάξεις κανονίζονται με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016, η νομοθετική αυτή επιλογή είναι αυθαίρετη καθώς στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν υπάρχει οποιαδήποτε παράθεση των λόγων που τη δικαιολογούν. (iv) Κατά παράβαση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η εκδοθείσα τον Οκτώβριο του έτους 2016, εγκύκλιος .../2016 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΑΔΑ ...) έθεσε αυθαίρετα ως χρονικό όριο για τη διακριτή μεταχείριση των συνταξιούχων την 1.7.2016, αν δε ήταν γνωστό εγκαίρως ότι θα υιοθετούνταν αυτή η ερμηνεία, η εκκαλούσα δεν θα υπέβαλε αίτηση συνταξιοδότησης, αλλά θα παρέμενε στην ενεργό υπηρεσία για να εισπράττει τις μεγαλύτερες αποδοχές ενεργείας. (v) Κατ' ασφαλή ερμηνεία του ν. 4387/2016 οι συντάξιμες αποδοχές της υπολογίσθηκαν βάσει των διατάξεων αυτού, διότι η ίδια είχε υποβάλει αίτηση τον Ιούλιο του έτους 2016, πολύ πριν από την 1.1.2017 που άρχισε να λειτουργεί ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης. (vi) Κατά παράβαση νόμου δεν αναγνωρίστηκε στην εκκαλούσα από τη συνταξιοδοτική διοίκηση προσαύξηση χρόνου υπηρεσίας 3/35, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 3 του π.δ/τος 169/2007, κατά τον υπολογισμό της σύνταξής της με βάση τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου, όπως ίσχυαν στις 31.12.2014, ώστε να προκύψει μεγαλύτερη προσωπική διαφορά από αυτήν που δικαιώθηκε (165,07 ευρώ) και (vii) Η προσβαλλόμενη συνταξιοδοτική πράξη στερείται αιτιολογίας διότι δεν συνοδεύεται από οποιαδήποτε ανάλυση αριθμητικών στοιχείων, από τα οποία να προκύπτει

το αναφερόμενο ποσό του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών, στηρίζεται σε αριθμητικά στοιχεία αγνώστου σύνθεσης και αναπόδεικτης και αυθαίρετης παραδοχής και παραβιάζει την εκδοθείσα για τον επανυπολογισμό των συντάξεων εγκύκλιο, η οποία απαιτεί αναφορά σε συγκεκριμένο πίνακα των ετήσιων από το έτος 2002 και εντεύθεν αποδοχών, πριν και μετά την αναπροσαρμογή τους με το μέσο ετήσιο γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή.

4. Το ΙΙΙ Τμήμα, με την 277/2019 απόφασή του καταρχάς έκρινε (σκέψη 8) ότι «παρά τα προβαλλόμενα από την εκκαλούσα στον έβδομο λόγο εφέσεως αυτής, στον φάκελο της υποθέσεως όπως τα στοιχεία του φακέλου αυτού επεξηγήθηκαν από τον υπηρεσιακό παράγοντα που προσήλθε στο Δικαστήριο κατά τη δικάσιμο της 19^{ης} Νοεμβρίου 2018 (βλ. τα οικεία πρακτικά), υφίστανται τα έγγραφα εκείνα που επιτρέπουν στο Δικαστήριο να χωρήσει στην εξέταση των προβαλλόμενων λόγων εφέσεως και των εν γένει προτάσεων και ισχυρισμών των λοιπών διαδίκων και της Γενικής Επιτροπείας.». Περαιτέρω παρέπεμψε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατά τα ειδικώς οριζόμενα στη σκέψη 32 αυτής, σειρά προδικαστικών ερωτημάτων διαλαμβάνοντας τα ακόλουθα: «Το Δικαστήριο, ενόψει (α) του μεγάλου όγκου των υποθέσεων που εκτιμά ότι θα προκύψουν από τον κανονισμό των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών με βάση τις διατάξεις του ν. 4387/2016, (β) των ζητημάτων που ανακύπτουν σχετικά με τη συνταγματικότητα της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 4387/2016 περί υπαγωγής των προσώπων αυτών στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης από 1.1.2017, (γ) του ζητήματος σχετικώς με τη συνταγματικότητα των διατάξεων των άρθρων 6 παρ. 1 και 4, 7, 8, 13, 14 και 15 του ν. 4387/2016 περί του τρόπου υπολογισμού των συνταξιοδοτικών αποδοχών των ως άνω προσώπων και τη συμβατότητα αυτών με το άρθρο 1 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και (δ) της διαπίστωσης ότι δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να έχει επιλύσει τα ζητήματα που τίθενται στην κρινόμενη υπόθεση, κρίνει ότι συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις παραπομπής στην Ολομέλεια (ΕλΣ Ολ. 487/2016, ΕλΣ 401/2017) των νομικών ζητημάτων που αντιμετώπισε στις σκέψεις 20 και 21 (συνταγματικότητα της υπαγωγής των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων σε ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης και συνταγματικότητα του νέου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων των ανωτέρω), 28 (συνταγματικότητα της μείωσης στη σύνταξη των δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων που προκύπτει από τον νέο τρόπο υπολογισμού των συντάξεων), 30 (αναγνώριση ότι στην αρχή της ισότητας, όπως προστατεύεται από το Σύνταγμα, περιλαμβάνεται και η αρχή της μη κατάδηλης διαφοροποίησης "παλαιών" και "νέων" συνταξιούχων, εν όψει

του επιπέδου ζωής που διασφαλίζεται εκατέρωθεν από τις συντάξεις αυτών)».

5. Κατόπιν της παραπομπής, η Ολομέλεια με την 2020/2020 απόφασή της αποφάνθηκε τα εξής (σκέψη 158): «(i) Επί του ερωτήματος αν η ίδρυση Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και η ανάληψη από αυτόν σύμφωνα με τον ν. 4387/2016, όπως τροποποιήθηκε, της υποχρέωσης καταβολής των συντάξεων στους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους παραβιάζει το Σύνταγμα, η κρίση του Δικαστηρίου είναι, (...) ότι δεν υφίσταται ζήτημα αντισυνταγματικότητας των σχετικών ρυθμίσεων. (ii) Επί του ερωτήματος αν με τον τρόπο χρηματοδότησης, ορισμού και υπολογισμού των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, όπως ορίστηκαν στον ν. 4387/2016 όπως τροποποιήθηκε, παραβιάζεται το Σύνταγμα ή υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες, η κρίση του Δικαστηρίου είναι ότι, εφόσον η σύνταξη που προκύπτει ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εύλογης αναλογίας όπως προσδιορίστηκε (...) δεν τίθεται ζήτημα αντίθεσης των οικείων νομοθετικών ρυθμίσεων στο Σύνταγμα ή σε υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες. (iii) Το Δικαστήριο απέχει να αποφανθεί επί άλλων ερωτημάτων που είτε απαντώνται εμμέσως με τις απαντήσεις που δόθηκαν στα προηγούμενα άρθρα, είτε δεν αφορούν άμεσα στην υπό κρίση υπόθεση κατά το πραγματικό της. (iv) Η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στο αρμόδιο Τμήμα προκειμένου αυτό να κρίνει σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στη σκέψη 156 της παρούσας». Ειδικότερα δε στην σκέψη 156 διαλαμβάνονται τα εξής: «Με βάση τα ως άνω γενόμενα δεκτά, η Ολομέλεια, έχοντας ανωτέρω εκθέσει το σύνολο των κανόνων που διέπουν τα επίδικα ζητήματα, κρίνει, ότι δεν πρέπει αυτή να δώσει τη συγκεκριμένη λύση στην έφεση που παραπέμφθηκε ενώπιόν της, αλλά πρέπει να αναπεμφθεί η υπόθεση στο Τμήμα προκειμένου αυτό προς οριστική εκδίκαση της εφέσεως, αφού διαπιστώσει, *πρώτον*, το ύψος των αποδοχών ενέργειας της εκκαλούσας κατά τον χρόνο της συνταξιοδότησής της, *δεύτερον*, τη σύνταξη που κανονίστηκε σε αυτήν, και, *τρίτον*, το εύρος της απόστασης μεταξύ μισθού ενέργειας και σύνταξης ως αριθμητικό ποσοστό, να κρίνει στη συνέχεια, σεβόμενο την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, ήτοι ασκώντας οριακό έλεγχο, αν καταδήλως, εν όψει του συνόλου των αντικειμενικών δεδομένων που επιτρέπεται να σταθμισθούν σύμφωνα με τα γενόμενα δεκτά, η αναλογία μισθού ενέργειας και σύνταξης δεν κρίνεται εύλογη.»

6. Ως προς τον περαιτέρω προσδιορισμό του κριτηρίου της εύλογης αναλογίας, η Ολομέλεια στην ανωτέρω απόφαση διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, τα εξής: Α) Το αποκαλούμενο από τον ν. 4387/2016 «ποσοστό αναπλήρωσης» εμπεριέχει την ιδέα της αναλογίας καθόσον ορίζεται με βάση τις συνολικές αποδοχές ενεργείας του συνταξιοδοτούμενου επί των οποίων εφαρμόζεται ένα ποσοστό επί τοις εκατό που ενεργεί μειωτικά. Όμως, δεν αρκεί να υφίσταται αναλογία. Πρέπει ακόμη η αναλογία αυτή να

είναι εύλογη (σκέψη 146). Β) Η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, όπως προκύπτει από τον υπολογισμό αυτής με βάση τα δύο αυτής τμήματα, την εθνική και την ανταποδοτική άλλως αναλογική σύνταξη, δεν αποδίδει κατά διαφανή τρόπο την εύλογη αναλογία, όπως συνέβαινε με το προϊσχύσαν καθεστώς του Συνταξιοδοτικού Κώδικα υπό τον οποίο, κατά τα άρθρα 9 και 34 αυτού, η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων υπολογιζόταν σε σταθερό ποσοστό επί των αποδοχών ενεργείας των υπηρετούντων (σκέψη 147). Γ) Δεν είναι το διαφανές του ποσοστού αναλογίας που αποτελεί αυτό που συνθέτει την εύλογη αναλογία, αλλά το εύρος της απόστασης μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεως, όπως αυτό μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή των οικείων ρυθμίσεων η δε κατά τα ανωτέρω εύλογη αναλογία δεν είναι η σταθερή, άλλως ευθεία αναλογία που απαιτείται για τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών (σκέψη 148), Δ) Δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εύλογη η αναλογία όταν καταλήγει σε σύνταξη, κατά τον κανονισμό της και την μετέπειτα πορεία της, τέτοιου ύψους, ώστε καταδήλως να μην μπορεί να θεωρηθεί ως συνέχεια του μισθού ενεργείας, απαίτηση, που είναι εξ εκείνων που συνοδεύουν αναγκαίως τον χαρακτήρα της συντάξεως των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων ως θεσμικής εγγύησης. Παύει δε να φέρει τον χαρακτήρα συνέχισης του μισθού μια σύνταξη το ύψος της οποίας συνεπάγεται για τον δικαιούχο την ανατροπή της προσδοκίας που θα μπορούσε να τρέφει ότι το επίπεδο ζωής του δεν θα μετεβάλλετο ουσιωδώς μετά τη συνταξιοδότηση αυτού (σκέψη 149). Ε) Το εύλογο της αναλογίας δεν αποτελεί μόνο συνάρτηση της προσδοκίας που ο συνταξιοδοτούμενος μπορεί να τρέφει, αλλά εξαρτάται ακόμη από τις απαιτήσεις βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος σε βάθος δεκαετιών και από την ανάγκη διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει που καθιστά αναγκαία την προβλεψιμότητα των δημοσίων εξόδων. Εν όψει τούτων, ναι μεν η εν λόγω προσδοκία πιέζει ώστε, κατά τον πρώτο κανονισμό σύνταξης, μετά την αποχώρηση του δημόσιου λειτουργού ή υπαλλήλου, το εύλογο της αναλογίας να προσεγγίσει κατά το δυνατόν τον μισθό ενεργείας, όμως οι ως άνω αρχές οικονομικής βιωσιμότητας πιέζουν από την αντίθετη πλευρά (σκέψη 150), ΣΤ) Αν και οι αρχές της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει και της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος ειδικώς πιέζουν, ώστε η εύλογη αναλογία να απομακρύνεται από τη συνταξιοδοτική προσδοκία υψηλού ποσοστού αναπλήρωσης, όμως αυτό δεν μπορεί να συμβαίνει παρά σε περιπτώσεις όπου λόγω των υψηλών αποδοχών ενεργείας υφίσταται όντως ευρύ περιθώριο μείωσης χωρίς να κινδυνεύει το επίπεδο διαβίωσης που διασφαλιζόταν με τις αποδοχές ενεργείας για τον συγκεκριμένο λειτουργό ή υπάλληλο. Όταν όμως οι αποδοχές ενεργείας ήταν ήδη χαμηλές ή έστω μεσαίου μεγέθους, τότε επιβάλλεται όπως, στη μεν πρώτη περίπτωση, η εύλογη αναλογία να γίνεται αντιληπτή ως απαίτηση σύνταξης ύψους όσο το δυνατόν εγγύτερου προς το ύψος των

αποδοχών ενεργείας, στη δε δεύτερη περίπτωση να μη διαπιστώνεται αισθητή απομάκρυνση από αυτό (σκέψη 151). Ζ) Επαφίεται στον κοινό νομοθέτη να δώσει συγκεκριμένη αριθμητική αποτύπωση στις συνταγματικές απαιτήσεις που διατυπώθηκαν προηγουμένως, ήτοι της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, που για τους χαμηλούς μισθούς πρέπει να είναι «όσο το δυνατόν εγγύτερα», για τους μέσους «να μην απομακρύνονται αισθητά» και για τους υψηλούς μισθούς «να μη στοιχειοθετούν ανατροπή του επιπέδου ζωής». Όπως επίσης επαφίεται στον νομοθέτη να διαρρυθμίσει περαιτέρω τις βάσεις υπολογισμού ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, την κατηγορία, τον βαθμό, την ηλικία κ.λπ. (σκέψη 152). Η) Τα ανωτέρω δεν συνεπάγονται την υποχρέωση εξατομικευμένης, *in concreto*, κρίσης σε κάθε περίπτωση συνταξιούχου, αν το ύψος της συντάξεώς του ανταποκρίνεται στην απαίτηση εύλογης αναλογίας. Η σύνταξη, ως συνέχιση του μισθού, δεν αποτελεί προνοιακή παροχή και επομένως το ύψος της καθορίζεται για κάθε συνταξιούχο με βάση αντικειμενικά δεδομένα, που δεν μεταβάλλονται από τις μεταβολές στην εν γένει περιουσιακή κατάστασή του. Έχουν απλώς την έννοια ότι όταν ο κοινός νομοθέτης θεσπίζει κανόνες υπολογισμού της σύνταξης των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, ακόμη και αν δεν προσδιορίζει ρητώς στον νόμο ως σταθερό ποσοστό την αναλογία μισθού ενεργείας και συντάξεως, πρέπει πάντως να έχει αντίληψη του ποσοστού αυτού ώστε να μπορεί να διαγνωσθεί αν η αναλογία είναι εύλογη (σκέψη 153). Θ) Καθώς, όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, το εύλογο της αναλογίας εξαρτάται από πολύπλοκες θεωρήσεις, εναπόκειται στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει, βάσει οικονομικών και αναλογιστικών μελετών αλλά και κατά αιτιολογημένη εκτίμηση του εν γένει δημόσιου συμφέροντος, το σημείο ισορροπίας των αντίρροπων πιέσεων που εκτέθηκαν. Εφόσον όμως η εύλογη αναλογία, όπως ορίζεται στο Σύνταγμα, παραμένει αδιαφανής, εναπόκειται στο δικαστήριο ελέγχου της συνταγματικότητας του νόμου να προσδιορίσει περαιτέρω το αριθμητικό ποσοστό που θα πραγματώνει την κατά τα ανωτέρω συγκεκριμενοποίηση της εύλογης αναλογίας, ήτοι να κρίνει αν ο κοινός νομοθέτης ορίζοντας το ανωτέρω σημείο ισορροπίας κινήθηκε εντός των υπό του Συντάγματος διαγεγραμμένων σ' αυτόν ορίων (σκέψη 154). Τέλος Ι) Στην προσπάθειά του αυτή ο δικαστής δεν δικαιούται, σεβόμενος τη φύση του λειτουργημάτος του όπου εν προκειμένω ασκεί οριακό έλεγχο της συνταγματικότητας του νόμου, να υποκαταστήσει τη δική του εκτίμηση περί την εύλογη αναλογία σε αυτήν που ο κοινός νομοθέτης όφειλε να περιλάβει στον ελεγχόμενο κανόνα δικαίου. Καθώς, όπως αναφέρθηκε, ο δικαστικός έλεγχος είναι εν προκειμένω οριακός, ο δικαστής θα περιορισθεί, κατά το πρότυπο του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, να διαπιστώσει ένα ποσοστό αναλογίας, πέραν του οποίου, κατά τρόπο κατάδηλο, η αναλογία παύει να είναι εύλογη. Αυτό δε θα το πράξει, όχι *in*

concreto, εν όψει της συγκεκριμένης περιουσιακής κατάστασης του δικαιούχου, αλλά σε επίπεδο μείζονος πρότασης του δικανικού συλλογισμού, έτσι που, ό,τι κρίνεται καταδήλως ανεπαρκές να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις εύλογης αναλογίας για τον συγκεκριμένο διάδικο, να μπορεί να εφαρμοσθεί και σε όλες τις άλλες όμοιες περιπτώσεις διαδίκων (σκέψη 155).

7. Στον ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος (...)» (Α' 85), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, ορίζεται στο άρθρο 2 με τον τίτλο «Εννοιολογικοί προσδιορισμοί» ότι «1. Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων: της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 8 του παρόντος. 2. Η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. 3. Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και του ποσοστού αναπλήρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 8 του παρόντος. Το άθροισμα της εθνικής και της ανταποδοτικής σύνταξης αποσκοπεί στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερα προς εκείνο που είχε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. 4. (...)», στις παραγράφους 1 και 6 του άρθρου 7 με τίτλο του άρθρου «Εθνική Σύνταξη» ότι «1. Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται από τον Ε.Φ.Κ.Α. σε όλους, όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις. (...). 6. Για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού η εθνική σύνταξη ορίζεται σε τριακόσια ογδόντα τέσσερα (384) ευρώ μηνιαίως και καταβάλλεται ακέραια εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 20 έτη ασφάλισης. (...). Το ποσό της εθνικής σύνταξης βαίνει μειούμενο κατά 2% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των 20 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης. (...)», στο άρθρο 8 με τίτλο του άρθρου «Ανταποδοτική σύνταξη» ότι «1. Οι υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του παρόντος, και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 4, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2. α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη

διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ηλικίο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών διά του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. (...). 3. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. Αν δεν προκύπτει χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ασφάλισης ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος), τουλάχιστον πέντε (5) ετών από την 1.1.2002 μέχρι την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου - λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού, τότε για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών αναζητείται χρόνος ασφάλισης (πραγματικός, πλασματικός, χρόνος προαιρετικής ή άλλος που λογίζεται ως συντάξιμος) και κατά το πριν την 1.1.2002 χρονικό διάστημα και μέχρι τη συμπλήρωση συνολικά έως πέντε (5) ετών ασφάλισης. (...) 5. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. (Σύμφωνα δε με τον πίνακα αυτόν το ποσοστό αναπλήρωσης είναι για τα έτη 0-15 0,77%, για τα έτη 15,01-18 0,84%, για τα έτη 18,01-21 0,90%, για τα έτη 21,01-24 0,96%, για τα έτη 24,01-27 1,03%, για τα έτη 27,01-30 1,21%, για τα έτη 30,01-33 1,42%, για τα έτη 33,01-36 1,59%, για τα έτη 36,01-39 1,80% και για τα έτη 39,01-42 και περισσότερα 2,00%.) (...) Το συνολικό ακαθάριστο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με το παρόν άρθρο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ακαθάριστο ποσό των συντάξιμων αποδοχών, όπως αυτές ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3».

8. Εξ όλων των ανωτέρω και λαμβανομένου προεχόντως υπόψη α) ότι για τους υπαγόμενους στο σύστημα του ν. 4387/2016 στρατιωτικούς συνταξιούχους που αμοιβονται με μεσαίου μεγέθους αποδοχές ενεργείας, το αριθμητικό ποσοστό πέραν του οποίου η αναλογία αποδοχών ενεργείας και σύνταξης παύει κατά τρόπο κατάδηλο, να είναι εύλογη, θα πρέπει να προσδιορίζεται εις τρόπον ώστε κατ' αποτέλεσμα να μην διαπιστώνεται «αισθητή απομάκρυνση» μεταξύ των ανωτέρω μεγεθών, β) την προσδοκία των αμοιβόμενων με αποδοχές μεσαίου μεγέθους στρατιωτικών ώστε να υφίσταται εύλογη αναλογία μεταξύ των αποδοχών ενεργείας που ελάμβαναν και της σύνταξής τους, γ) τις απαιτήσεις βιωσιμότητας του

συνταξιοδοτικού συστήματος και την ανάγκη διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει, που καθιστά αναγκαία τόσο την περιστολή όσο και την προβλεψιμότητα των δημοσίων δαπανών και δ) ότι επαφίεται στον νομοθέτη να διαρρυθμίσει τις βάσεις υπολογισμού της σύνταξης ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας, την κατηγορία, τον βαθμό, την ηλικία κ.λπ., το Τμήμα, σεβόμενο την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, ήτοι ασκώντας οριακό δικαστικό έλεγχο, κρίνει ότι το αριθμητικό ποσοστό αναλογίας μεταξύ σύνταξης και αποδοχών ενεργείας για την ανωτέρω κατηγορία συνταξιούχων, πέραν του οποίου, κατά τρόπο κατάδηλο, η αναλογία παύει να είναι εύλογη, πρέπει να προσδιοριστεί σε 45%. Η Σύμβουλος Ασημίνα Σακελλαρίου διατύπωσε την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη: Το αριθμητικό ποσοστό αναλογίας μεταξύ σύνταξης και αποδοχών ενεργείας μεσαίου μεγέθους πρέπει να προσδιοριστεί στο 55%, καθόσον, πέραν αυτού (ήτοι μικρότερου ποσοστού) διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος περί διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει και του συνταξιοδοτικού συστήματος ειδικότερα, και της θεμιτής προσδοκίας-απαίτησης του συνταξιούχου του Δημοσίου για απόληψη σύνταξης που να τελεί σε εύλογη αναλογία με τις αποδοχές ενεργείας.

9. Στην υπό κρίση υπόθεση από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Η εκκαλούσα γεννήθηκε το έτος 1968 και σε ηλικία 21 ετών κατετάγη ως κληρωτή πρότακτη στις τάξεις της Πολεμικής Αεροπορίας. Στις 29.12.1994 μονιμοποιήθηκε στον βαθμό της Επισμηνία και μετά από διαδοχικές προαγωγές, στις 10.11.2016 προήχθη σε Σμηναγό. Στις 26.7.2016, ούσα έγγαμη και μητέρα δύο ανηλίκων τέκνων, υπέβαλε αίτηση αποστρατείας και στις 14.12.2016, με αίτησή της προς το Οικονομικό και Λογιστικό Κέντρο Αεροπορίας (Γραφείο Συντάξεων) υπέβαλε τα δικαιολογητικά στην Υπηρεσία Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για τον κανονισμό της σύνταξής της, ζητώντας «(...) όπως η σύνταξη (...) υπολογισθεί με τα 3/35 του ΑΝΘ/ΣΤΗ». Σύμφωνα δε με τα στοιχεία του φύλλου διακοπής μισθού και της ταμειακής βεβαίωσης της Μονάδας Πληρωμής του ΓΕΑ, το συνολικό ακαθάριστο ύψος των αποδοχών ενεργείας της εκκαλούσας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιουμένων υπ' αυτής επιδομάτων (χρονοεπίδομα, εξομάλυνσης, ειδικής απασχόλησης, υψηλής ευθύνης, οικογενειακών βαρών και ειδικών συνθηκών), κατά τον χρόνο της συνταξιοδότησής της, ανερχόταν στο ποσό των 2.403,71 ευρώ. Η αίτησή της έγινε αποδεκτή από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εθνικής Άμυνας και τέθηκε σε αποστρατεία με δημοσιευθέν στο ΦΕΚ Γ' ... της 15.11.2016 προεδρικό διάταγμα. Στις 2.4.2018 εξεδόθη η προσβαλλόμενη .../2018 συνταξιοδοτική πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία κανονίσθηκε σε αυτήν, από 1.1.2017, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.

4387/2016, ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης, ύψους 921,92 ευρώ, με βάση τη συνολική συντάξιμη υπηρεσία της που ανερχόταν σε 32 έτη, 7 μήνες και 27 ημέρες, εκ της οποίας πέντε χρόνια διανύθηκαν σε μονάδες εκστρατείας και υπολογίσθηκαν στο διπλάσιο, και με βαθμό συνταξιοδότησης αυτόν του Αντισμηνάρχου + 2/3 της διαφοράς του μισθού του Σμηνάρχου. Το εν λόγω ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης της εκκαλούσας προέκυψε αφού προστέθηκε στην "εθνική σύνταξη" των 384,00 ευρώ το ποσό της "ανταποδοτικής σύνταξης" των 537,92 ευρώ, του οποίου ο υπολογισμός έγινε με βάση τον μέσο όρο μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών της, από 1.1.2002 έως 15.12.2016, ότε έληξε η υπηρεσία της -όπως αναπροσαρμόσθηκαν με βάση τον δείκτη τιμών καταναλωτή- (1.784,73 ευρώ) και το ποσοστό αναπλήρωσης (30,14%) που αντιστοιχεί στον ως άνω συντάξιμο χρόνο (1.784,73 X 30,14%). Με το .../2.4.2018 έγγραφο της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων, ανακοινώθηκε στην εκκαλούσα ότι θα της «(...) καταβάλλεται μηνιαίως προσωπική διαφορά ποσού 165,07 ευρώ (...)», δεδομένου ότι η διαφορά μεταξύ της σύνταξης που θα ελάμβανε με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς και αυτής που της κανονίσθηκε υπερέβαινε σε ποσοστό το 20%.

10. Με τα δεδομένα αυτά, το Τμήμα, προκειμένου να προσδιορίσει το ύψος της εύλογης αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεως, έλαβε υπ' όψιν του τα εξής: Α) Η εκκαλούσα, η οποία κατετάγη ως κληρωτή πρότακτη και εν συνεχεία μονιμοποιήθηκε, αποστρατεύθηκε με τον βαθμό του Σμηναγού της Πολεμικής Αεροπορίας, ο οποίος, με βάση το άρθρο 1 του ν. 3883/2010 (Α' 167) είναι βαθμός κατώτερου αξιωματικού της Πολεμικής Αεροπορίας, το δε συνολικό ακαθάριστο ύψος των αποδοχών ενέργειας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των δικαιουμένων υπ' αυτής επιδομάτων (χρονοεπίδομα, εξομάλυνσης, ειδικής απασχόλησης, υψηλής ευθύνης, οικογενειακών βαρών και ειδικών συνθηκών), κατά τον χρόνο της συνταξιοδότησής της, ανερχόταν στο ποσό των 2.403,71 ευρώ και επομένως ήταν μεσαίου ύψους, καθόσον, με βάση το άρθρο 50 του ισχύοντος κατά τον χρόνο αποστρατείας της ν. 3205/2003 (Α' 297), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 86 παρ. 2 του ν. 4307/2014 (Α' 246), ο βασικός μισθός του μόνιμου σμηνίτη της πολεμικής αεροπορίας ήταν 283,84 ευρώ (887 x 0,320), ο βασικός μισθός του σμηναγού της πολεμικής αεροπορίας ήταν 972,15 ευρώ (887 x 1,096) και ο βασικός μισθός του αντιπτεράρχου της πολεμικής αεροπορίας ήταν 1.616,11 ευρώ (887 x 1,822). Κατά συνέπεια, η κατάταξη αυτή στους μεσαίου ύψους αμειβόμενους στρατιωτικούς δικαιολογεί τη μη «αισθητή απομάκρυνση» μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης. Β) το ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης που κανονίσθηκε στην εκκαλούσα ανήλθε στο ύψος των 921,92 ευρώ, με βάση τη συνολική συντάξιμη υπηρεσία της που ανερχόταν σε 32 έτη, 7 μήνες και 27 ημέρες, εκ της

οποίας πέντε χρόνια διανύθηκαν σε μονάδες εκστρατείας και υπολογίσθηκαν στο διπλάσιο. Το εν λόγω ακαθάριστο ποσό μηνιαίας σύνταξης της εκκαλούσας προέκυψε αφού προστέθηκε στην "εθνική σύνταξη" το ποσό των 384,00 ευρώ και το ποσό της "ανταποδοτικής σύνταξης" των 537,92 ευρώ, του οποίου ο υπολογισμός έγινε με βάση τον μέσο όρο μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών της, από 1.1.2002 έως 15.12.2016, ότε έληξε η υπηρεσία της - όπως αναπροσαρμόστηκαν με βάση τον δείκτη τιμών καταναλωτή - (1.784,73 ευρώ) και το ποσοστό αναπλήρωσης (30,14%) που αντιστοιχεί στον ως άνω συντάξιμο χρόνο ($1.784,73 \times 30,14\%$). Γ) Η κανονισθείσα στην εκκαλούσα σύνταξη ποσού ύψους 921,92 ευρώ, μη συνυπολογιζομένης της προσωπικής διαφοράς ύψους 165,07 ευρώ λόγω του προσωρινού χαρακτήρα της καταβολής της, υπολείπεται κατά ποσοστό 61,65 % των κατά τον χρόνο συνταξιοδότησης αποδοχών ενεργείας της, ποσού 2.403,71 ευρώ. Με βάση τα ανωτέρω και λαμβάνοντας υπ' όψιν αφ' ενός την προσδοκία των αμειβόμενων με αποδοχές μεσαίου μεγέθους στρατιωτικών ώστε να υφίσταται εύλογη αναλογία μεταξύ των αποδοχών ενεργείας που ελάμβαναν και της σύνταξής τους η οποία, κατά τα ανωτέρω κριθέντα, προσδιορίζεται ώστε, κατ' αποτέλεσμα, να μην διαπιστώνεται «αισθητή απομάκρυνση» μεταξύ των ανωτέρω μεγεθών, αφ' ετέρου τις απαιτήσεις βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος και την ανάγκη διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει, που καθιστά αναγκαία τόσο την περιστολή όσο και την προβλεψιμότητα των δημοσίων δαπανών, το Τμήμα, σεβόμενο την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, ήτοι ασκώντας οριακό δικαστικό έλεγχο, κρίνει ότι το αριθμητικό ποσοστό αναλογίας μεταξύ σύνταξης και αποδοχών ενεργείας πέραν του οποίου, κατά τρόπο κατάδηλο, η αναλογία παύει να είναι εύλογη, πρέπει να προσδιοριστεί σε 45%. Η Σύμβουλος Ασημίνα Σακελλαρίου διατύπωσε την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη: Το αριθμητικό ποσοστό αναλογίας μεταξύ σύνταξης και αποδοχών ενεργείας μεσαίου μεγέθους πρέπει να προσδιοριστεί στο 55%, καθόσον, πέραν αυτού (ήτοι μικρότερου ποσοστού) διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος περί διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει και του συνταξιοδοτικού συστήματος ειδικότερα, και της θεμιτής προσδοκίας-απαίτησης του συνταξιούχου του Δημοσίου για απόληψη σύνταξης που να τελεί σε εύλογη αναλογία με τις αποδοχές ενεργείας.

11. Εξάλλου, το άρθρο 42 παρ. 3 του π.δ. 169/2007 (Α 210) ορίζει: «3. Η σύνταξη των μόνιμων ανθυπασπιστών και οπλιτών των Ένοπλων Δυνάμεων, της Χωροφυλακής και του Λιμενικού Σώματος της Αστυνομίας Πόλεων, καθώς και αυτών που δεν εξομοιώνονται με ορισμένους βαθμοφόρους του στρατεύματος στρατιωτικών νοσοκόμων, προσαυξάνεται κατά 3/35 του μηνιαίου συντάξιμου μισθού τους, εφόσον έχουν συμπληρώσει 20ετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία.».

12. Ενόψει τούτων, το αίτημα της εκκαλούσας περί αναγνώρισης της προσαύξησης χρόνων υπηρεσίας κατά 3/35, βάσει του άρθρου 42 παρ. 3 του π.δ. 169/2007 (Α' 210), είναι απορριπτέο ως νόμω αβάσιμο, καθόσον εκ της υπηρεσιακής προέλευσής της και του βαθμού με τον οποίο αποστρατεύτηκε, δεν δύναται να τύχει εφαρμογής η προβλεπόμενη από την ανωτέρω διάταξη του Συνταξιοδοτικού Κώδικα προσαύξηση των 3/35, δοθέντος ότι στο πεδίο εφαρμογής της υπάγονται μόνον οι αποχωρούντες με τον βαθμό του ανθυπασπιστή και όχι με το βαθμό του Σμηναγού, όπως η εκκαλούσα.

13. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η κρινόμενη έφεση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, να μεταρρυθμιστεί η .../2018 συνταξιοδοτική πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ως προς το ποσό της ακαθάριστης σύνταξης που κανονίσθηκε με αυτήν στην εκκαλούσα και να αναπεμφθεί η υπόθεση στην αρμόδια Διεύθυνση του ε-Ε.Φ.Κ.Α., προκειμένου να της κανονισθεί σύνταξη μη υπολειπόμενη ποσοστού 45% επί των τελευταίων αποδοχών ενεργείας της, καθόσον πέραν του ποσοστού αυτού, κατά τρόπο κατάδηλο, η αναλογία αποδοχών ενεργείας και σύνταξης παύει να είναι εύλογη.

14. Μετά τη μερική παραδοχή της έφεσης, το Δικαστήριο κρίνει, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων της υπόθεσης, ότι πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στην εκκαλούσα του καταβληθέντος παραβόλου (άρθρο 310 παρ. 2 του ν. 4700/2020, Α' 127), ενώ ενόψει της εν μέρει νίκης και εν μέρει ήττας των διαδίκων, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να συμψηφισθούν μεταξύ τους τα δικαστικά έξοδα (άρθρο 314 παρ.2 του ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Μεταρρυθμίζει την .../2018 συνταξιοδοτική πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ως προς το ποσό της ακαθάριστης σύνταξης που κανονίσθηκε με αυτήν στην εκκαλούσα.

Παραπέμπει την υπόθεση στην αρμόδια Διεύθυνση του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης προκειμένου να κανονισθεί σύνταξη στην εκκαλούσα, μη υπολειπόμενη ποσοστού 45% επί των τελευταίων αποδοχών ενεργείας της.

Διατάσσει την επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στην εκκαλούσα και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 29 Ιουνίου 2022, μέσω τηλεδιάσκεψης (άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020).

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΡΑΘΥΡΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 26 Ιανουαρίου 2023.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΔΑΝΙΗΛ